

Sant Joan de la Font Santa: aigua, salut i ciència

Maria Huguet Mas

Llucia Adrover Mesquida

Maria Olívia Schweis Leimbacher

Instructors: Montserrat Alcaraz Vich i Miquela Rigo Danús

1. Història

“FONT SACER, HUNC MULTI NUMEN HABERE PUTANT”

Entre Campos i la Colònia de Sant Jordi, a 8’2 km del primer, i molt pròximes al Sabrobar de Campos, hi podem trobar les instal·lacions de l’únic balneari natural que funciona actualment a Mallorca: els Banys de Sant Joan de la Font Santa.

Ja en temps dels romans, al segle II d.C., es considerava que les aigües de Sant Joan de la Font Santa eren saludables i beneficioses. Aquest fet es demostra en alguns cants d’Ovidi, que manifesten la superstició que les aigües termals eren habitades per algun déu amic dels homes:

Font sacer, hunc multi numen habere putant.

(Font sagrada, molts creuen que hi ha una divinitat.)

Així i tot, segons el que diu la tradició, les propietats curatives d’aquestes aigües es van descobrir per casualitat. Diu la llegenda que hi va haver en una època una epidèmia de pesta a Mallorca que causava la mort d’un gran nombre de porcs. Però es va observar que els animals que es rebolcaven a les aigües situades properes a la finca del Palmer no emmalaltien. Això va fer que molta gent, procedent de diferents llocs, amb malalties com la sarna o la lepra, acudissin als banys confiant en el seu poder curatiu.

Segons algunes cites històriques, l’any 1395 el rector de Campos i els jurats del poble varen demanar una llicència al Bisbat per construir uns edificis a la Font Santa o Balneari del Palmer. Tot això era perquè hi havia un gran nombre de malalts que hi acudien i no tenien hostatge. Es considera que aquestes obres es varen posar en marxa i el 1406 ja hi havia començada una capella, que va ser acabada gràcies a la contribució de la gent de Campos en les despeses, amb el desig que aquest bé públic pogués ser aprofitat per molts malalts.

Aviat la gent de Campos i tota Mallorca va poder comprovar les propietats curatives

de les aigües de la Font Santa i es van anar fent populars entre la població. Per això, es va demanar, a través dels jurats del poble de Campos, que s'autoritzés la construcció d'un oratori dedicat a Santa Coloma i Sant Silvestre, protectors de la lepra, com a mostra de gratitud, després de rebre els efectes curatius de les aigües. Tot i així, al segle XVIII es va popularitzar el nom de Sant Joan de la Font Santa, canviant l'advocació de l'oratori i rendint tribut a Sant Joan Baptista. L'únic document que ens demostra aquest canvi és la composició mètrica (goig) que es canta en honor a Sant Joan en la varietat dialectal mallorquina:

Perdentse un vaxell famós
qui duya vostra figura,
los mariners ab ternura
postrantse devant de vós
promateren dexarvós
al lloch ahont sortiria.
Sant Juan de la Font Santa
daunos perfecta alegria.
El vaxell aparduat
á Campos vá arribá,
y aqui vos va dexá
per ser de tots venerat;
la vila vos ha votat
per son defensor y guía
Sant Juan, etc.

Després d'això, cada 24 de juny (tradicionalment, dia de Sant Joan) se celebrava una missa solemne i una festa que atreia un gran nombre de gent, no només de la vila, sinó també d'altres pobles de la rodalia.

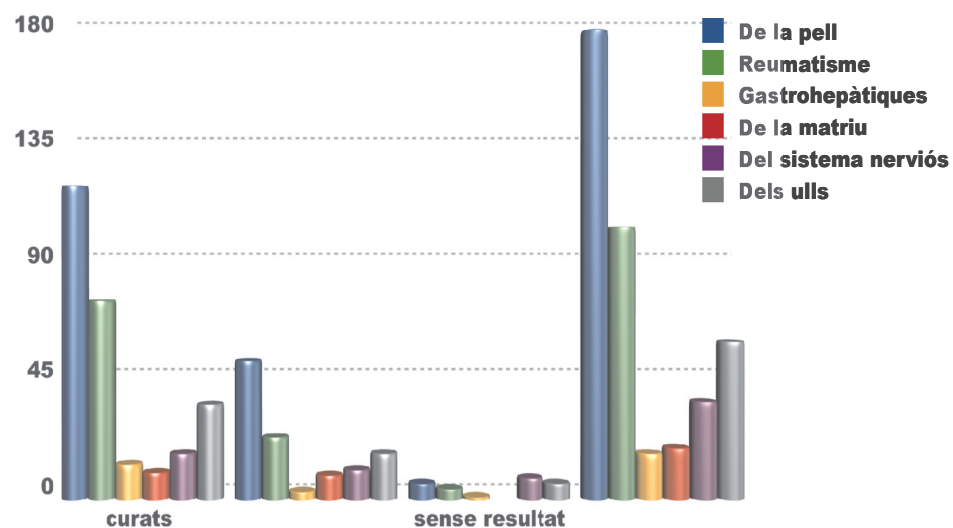
La gentada que acudia al balneari sovint alterava l'ordre públic i gràcies a la donació de l'oratori i les terres de la Font Santa per part del batlle Joan Garcies l'any 1580 es va fundar un convent d'orde carmelita. Els religiosos van tenir cura dels Banys que en aquell moment només constaven de dues banyeres.

Després que el marquès del Palmer cedís, l'any 1842, els territoris contigus, s'hi van poder construir unes instal·lacions adequades.

Així, les úniques aigües termals naturals conegudes fins ara a les Illes Balears són les de Sant Joan de la Font Santa, i aquest fet haurà tengut una gran transcendència al poble de Campos al llarg dels segles. Això es demostra, també, a partir de la cultura

	Aigua mineral natural(g/l)	Aigua de manantial (g/l)
Bicarbonats alcalins i terris	0'1359	0'15584
Clorur potàssic	0'0051	0'12061
Clorur sòdic		21'09196
Clorur càlcic		0'12061
Clorur potàssic		0'00353
Clorur magnèsic		3'30549
Sulfat sòdic		0'98419
Sulfat càlcic	0'0084	1'98707
Sulfat magnèsic		0'79662
Iodurs, bromurs i altres sals		x
Total	0'154	28'46243

Taula/gràfic 3. Quadre comparatiu entre la composició de l'aigua mineral natural i l'aigua termal.

Taula/Gràfic 4. Gràfica orientativa sobre el benefici curatiu de les aigües en els diferents sistemes orgànics.

popular típicament campanera. La Font Santa es fa present a l'himne de la vila:

“De la font santa,
salut i vida
de les riberes aigua salada
Salobrar i el port
són tres riqueses
patrons de sempre Julià i Sant Blai”

i també a alguns goigs que parlen sobre llegendes al voltant de la Font Santa, reproduïts per Joan Veny i Clar en una monografia sobre el balneari:

Cantarem ab melodia,
lo que tot lo mon vos canta;
Sant Juan de la Fon Santa
daunos perfecta alegria.

Fonch un miracle patent
que el Señor en vos obrá;
pues antes del naxement
ja vos va santificá,
no os pogué més demostrá
lo amor que os tenía.
Sant Juan etc...

Essent miñonet petit
al desert vareu anar
alli vareu dejunar
ab fervorós esperit;
orareu tota la nit,
y la major part del dia.

Alli foreu avisat,
del Pare celestial;
que anasseu a cada cual,
predicant la veritat,
cumpireu ab humildad
el precepte que ell volía.

Sant Juan etc...
 Maresque vostra grandeza
 Un prodigi nunca vist,
 Bautiza a Jesu-Christ,
 Qui es Rey de tanta alteza
 O que admirable fineza
 Vos feu el Fill de Maria.

Es remei universal
 La Font Santa milagrosa
 La aigua es virtuosa:
 I com a celestial;
 Cura a tots en general
 De qualsevol malaltia.

De tots los Sants el major,
 Sou Baptista anomenat
 Y a Campos aclamat,
 Per son valerós patró
 Amb vostra protecció
 Tota la vila confía.

Aquest goig va ser reproduït per Don Francesc Tallades en un dels seus manuscrits ¹ i ².

Com a informació d'interès històric, podem considerar que els terrenys dels Banys de la Font Santa van servir de camp de concentració durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939), essent així, probablement, el primer camp de concentració de Mallorca i de les Illes Balears. A partir de 1937 a causa de la gran quantitat de presos sota detenció sense esser sotmesos a cap judici, es va començar a implantar una nova política encaminada a fortificar Mallorca. La construcció d'una xarxa de carreteres farà que molts presos siguin instal·lats a camps de concentració i obligats a treballar. El primer

¹VENY I CLAR, J.: *Monografía histórica del oratorio de S. Juan de la Font Santa de Campos del Puerto*, 1949.

²TALLADES, F.: *Història de Campos (manuscrit)*, Campos, 1800-1808. Disponible en versió web a Projectes digital, UIB.

	B. magnèsic	x	x	x	0'01116 gr.
	B. ferrós	x	x	x	0'01711 gr.
	B. manganós	x	x	x	Indicis
IODURS	Iodurs	x	x	x	Indicis
BROMURS	Bromur magnèsic	x	x	Indicis	0'00306 gr.
ÒXIDS	Ò. alumínic	x	x	x	0'00085 gr.
	Ò. de silici (IV)	x	24 gran.	x	x
	Ò. fèrric	x	x	0'03 gr.	x
ÀCID SILÍCIC	Àcid silícic	36 granos	x	0'36 gr.	0'00215 gr.
CARBONATS	Carbonat de sodi	210 granos	x	x	x
	Carbonat de calci	6 mgranos	9 gran.	0'06 gr.	x
MATÈRIA ORGRNICA		x	x	0'11 gr.	0'01304 gr.

Taula/Gràfic 1. Quadre comparatiu de les diferents anàlisis realitzades al llarg del segle XIX a les aigües de la Font Santa

	Aigua de mar (g/l)	Aigua de manantial (g/l)
Bicarbonats alcalins i terris	0'04318	0'15584
Clorur potàssic	0'14106	0'12061
Clorur sòdic	24'74013	21'09196
Clorur càlcic	0'14106	0'12061
Clorur potàssic	0'00428	0'00353
Clorur magnèsic	3'69761	3'30549
Sulfat sòdic	1'10025	0'98419
Sulfat càlcic	2'15502	1'98707
Sulfat magnèsic	0'98373	0'79662
Iodurs, bromurs i altres sals	Indicis	0'02122
Total	32'86526	28'46243

Taula/Gràfic 2. Quadre comparatiu entre la composició de l'aigua marina i l'aigua termal, pel Dr. Codina Langlin.

Annex

QUADRE COMPARATIU DE LES ANÀLISIS QUÍMIQUES DE LES AIGÜES TERMALS AL LLARG DE LA HISTÒRIA.		Dr. Juan Andrés Nieto Samaniego, 1805.	Dr. Juan Ignacio Estelrich, 1844.	Dr. Millaruelo, 1878.	Dr. Ramón Codina Langlin, 1894.
Quantitat d'aigua termal analitzada		50 unces	3 lliures	1 litre	1 litre
GASOS	Gas hidrogenosulfurat	Indeterminat	Indet.	x	x
	Nitrogen	x	x	Sí	956'161 cm
	Oxigen	x	x	Sí	19'028 cm
	Àcid carbònic	32 granos	Indet.	x	24'811 cm
	Gas carbònic lliure	65 pul. cúb.	x	x	x
CLORURS	Clorur de magnesi	229 granos	164 gran.	2'14 gr.	3'30549 gr.
	Clorur de calci	235 granos	169 gran.	x	0'00353 gr.
	Clorur sòdic	161 granos	117 gran.	25'23 gr.	21'09186 gr.
	Clorur potàssic	x	x	x	0'12061 gr.
	Clorur de liti	x	x	x	0'00212 gr.
SULFATS	Sulfat sòdic	x	21 gran.	x	0'98419 gr.
	Sulfat càlcic	30 mgranos	142 gran.	2'10 gr.	1'98707 gr.
	Sulfat magnèsic	x	x	3'67 gr.	0'79662 gr.
BICARBONATS	B. càlcic	x	x	x	0'12333 gr.
	B. estròncic	x	x	x	0'00024 gr.

camp obert a Mallorca va ser en el territori de Sant Joan de la Font Santa de Campos. Era un dels camps de concentració més grans instal·lats a l'illa, albergant una xifra aproximada de dos-cents presos. El reducte on estaven detinguts tenia un extensió de 3800 metres quadrats (aproximadament) i estava envoltat per un filat. En el centre de la tanca hi havia una nau central on els detinguts hi dormien, amb lliteres agrupades de dues en dues. Fora dels barracons els mateixos presos varen construir amb joncs i branques de pi, una improvisada tenda que servia de menjador. També es varen fer unes dutxes i una cuina de forma completament artesanal.

2. Anàlisis químiques

La química analítica és la branca de la química que té com a finalitat l'estudi de la composició química d'una material o d'una mostra, mitjançant diferents metodologies. Abans del segle XVIII, les tasques pràctiques de la branca analítica de la química s'havien centrat, principalment en l'anàlisi d'aigües i la toxicologia, però amb uns reactius i uns instruments bastant rudimentaris. Sent així, es va intentar avançar en la recerca de mètodes més ràpids, selectius i sensibles.

Al darrer quart del segle XIX, es varen anar desenvolupant mètodes instrumentals d'anàlisi, però es considera que les bases generals de la química analítica no es varen establir fins a mitjan segle XX, quan es va incloure la metodologia gravimètrica i volumètrica. Fou també en el segle XX quan arribaren nous instruments, com el pH-metre, i quan es varen desenvolupar mètodes espectroscòpics, que varen tenir una gran aplicació en moltes àrees de la química orgànica.

El cas de l'estudi de les aigües de Sant Joan de la Font Santa seria un dels millors exemples que il·lustren l'evolució de química i les tècniques aplicades a llarg dels darrers segles. En el segle XIX molts d'autors científics de renom van interessar-se per la composició de les aigües i van fer-ne anàlisis detallades, com es resumeix en la taula (veure annex: taula/gràfic 1)

Per tal d'aprofitar les propietats minerals medicinals de les aigües de la Font Santa l'any 1844 es va construir un balneari. Les propietats curatives de l'aigua dels Banys de Sant Joan s'expliquen gràcies a la seva mineralització i temperatura, és a dir, composició química i propietats físiques.

La Font Santa de Sant Joan és l'única surgència natural d'aigua termal a les Illes Balears, a causa de l'ascens d'aigües provinents d'aqüífers molt profunds (més de 1.000m i, per tant, calentes) que es barregen amb aigua salada, pujant per una falla.

L'aigua termal té una temperatura d'uns 38 °C. És diàfana, és a dir, deixa passar

tota la llum, sense color particular i l'olor és decididament sulfurós, anèleg d'ous en putrefacció (que es fa més perceptible els dies tranquils i calorosos). A més, té un gust salat, amarg i desagradable causat per la mineralització.

Hem de tenir en compte la proximitat de la font amb la mar, ja que és interessant l'anàlisi comparativa entre l'aigua de mar propera i la de la manantial.

La primera anàlisi de les aigües del manantial a més de ser la primera d'aquelles aigües, va ser la primera publicació relacionada amb el tema de la química a Mallorca durant el s. XIX. En aquesta obra científica, a mans de Nieto Samaniego, oficial d'artilleria, en el 1805, crida l'atenció la presència de "substàncies volàtils" com gas hidrogensulfurat (àcid sulfhídric) i àcid carbònic, que ja no trobam a l'anàlisi dels doctors Millaruelo o Langlin³.

Estelrich fa l'anàlisi previ a la dessecació i treballs d'aïllament del manantial hidrotermal. Langlin conclou que la pèrdua del sulfhídric es deu a la dessecació de la bassa original l'any 1844 per permetre un millor aprofitament, ja que la bassa original ("Bassa de ses Estaques") era plena de matèria orgànica en descomposició, que generava la presència de sulfhídric⁴.

A més de les anàlisis ja esmentades, la llista d'autors que analitzaren les aigües és llarga: Bernat Fiol, metge mallorquí (1778-1818)

Rafael Cerdó, també metge (1829)

Llorenç Vicens (1839)

Pedro Antonio Obrador i Gabriel Dalmau (1871).

Langlin també postula la intrusió marina a la font termal: realitza una exercici comparatiu de les anàlisis i conclou que l'aigua del manantial entra en contacte amb l'aigua de mar abans de sortir, ja que els valors dels components químics són molt semblants⁵ (veure annex: taula/gràfic 2).

Langlin finalitza la seva obra *Agua Minero Termal de San Juan de Campos. Análisis cuantitativo de la misma* amb el següent enunciat, que reflecteix perfectament la caracterització de la font:

Por la antedicha composición química y por la temperatura, las agua minero medi-

- Insuficiències de renals, hepàtiques o qualsevol malaltia hematològica greu.
- Malaltia mental greu.
- Ferides obertes o úlceres de pell.
- Fases agudes de qualsevol patologia (exceptuat els èczemes i les lumbàlgies).
- Pacients amb catèters o sondes.
- Dones embarassades que es troben en els primers o darrers tres mesos de gestació.
- Nins menors de tres anys.

Bibliografia

NIETO SAMANIEGO J.A.: *Extracto de la analisis química de las aguas que constituyen la Balsa llamada vulgarmente de las Estacas, que se halla inmediata a la Ermita de San Juan de Campos, en la Isla de Mallorca*, Palma, 1985

BOVER J.M.: *Apuntes sobre el origen, virtudes y estado actual de los términos de la villa de Campos*, Palma, 1839

ESTELRICH J.I.: *Memorias sobre las aguas termales de San Juan de Campos y sobre sus usos terapéuticos*, Palma, 1844

MILLARUELO M.J.: *Apuntes hidrológicos para la monografía del establecimiento del Balneario de San Juan de Campos*, Huesca, 1878.

CODINA LANGLIN R.: *Agua minero termal clorurada sodico de San Juan de Campos. Análisis cuantitativo de la misma*, Palma, 1894.

PEÑA LÓPEZ M.: *Establecimiento balneario de San Juan de Campos, aguas clorurado sódicas, temporada oficial del 15 de mayo al 31 de julio*, 1896.

TERRÓN-HOMAR À.: *Comparança de les diverses anàlisis químiques fetes al segle XIX sobre les aigües termals de la Font Santa de Sant Joan de Campos*, Palma, Departament de Química de la Universitat de les Illes Balears, 2006.

VENY I CLAR, J.: *Monografía histórica del oratorio de S. Juan de la Font Santa de Campos del Puerto*, 1949.

TALLADES, F.: *Història de Campos (manuscrit)*, Campos, 1800-1808. Disponible en versió web a Projectes digital, UIB.

FALCONER-PAYERAS, J.: *Apuntes de Campos*, Campos, 2002.

³NIETO SAMANIEGO J.A.: *Extracto de la analisis química de las aguas que constituyen la Balsa llamada vulgarmente de las Estacas, que se halla inmediata a la Ermita de San Juan de Campos, en la Isla de Mallorca*, Palma, 1985

⁴ESTELRICH J.I.: *Memorias sobre las aguas termales de San Juan de Campos y sobre sus usos terapéuticos*, Palma, 1844

⁵CODINA LANGLIN R.: *Agua minero termal clorurada sodico de San Juan de Campos. Análisis cuantitativo de la misma*, Palma, 1894.

Sistema circulatori

Disminueix la tendència a la retenció de líquids.

Millora la circulació sanguínia perifèrica.

Tot i els avanços de la medicina en tots els camps, els centres d'aigües termals no deixen de ser visitats per a moltes persones que presenten patologies diverses. La riquesa mineral de les aigües del balneari és la que fa que els tractaments estiguin indicats per a la millora i la prevenció dels següents problemes a la salut:

Reumatologies: artrosi (sobretot als genolls i mans), artritis reumàtica, artritis psoriàsica, gota, problemes a la columna (lumbàlgies, cervicàlgies, ciàtiques), tendinitis, esquinços, contractures musculars, fibromiàlgia i osteoporosi.

Traumatologies: recuperació funcional després d'intervencions quirúrgiques per implantacions de pròtesis de genoll o maluc, ruptura de lligaments, rehabilitació després d'una fractura al canell, al turmell, etc.

Patologies dermatològiques: èczemes, dermatitis atòpica, psoriasi, dermatitis seborreica, acné, cicatrius, cremades...

Problemes circulatoris: varius, edemes, retenció de líquids.

Medicina de l'esport: rehabilitació després de lesions esportives, recuperació de sobreesforços esportius i preparacions per a competicions.

Trastorns de l'estat d'ànim: rinitis, sinusitis, faringitis, al·lèrgies respiratòries, prevenció de constipats, tabaquisme.

Vies respiratòries: depressió, ansietat, estrès.

Tot i que no és habitual, es pot donar el cas que a un determinat pacient no li sigui recomanable acudir a les aigües termals, pel bé de la seva salut. Aquests casos serien:

- Qualsevol malaltia greu que causi un deteriorament important a la persona i provoqui una disminució de la capacitat de resposta de l'organisme.
- Tumors malignes.
- Períodes de convalescència després de malalties greus, postoperatoris o ingressos hospitalaris recents.
- Cardiopaties, infarts recents (ha de fer al manco 1 any), angines de pit recent (ha de fer al manco 6 mesos) o arítmies cardíagues recents.
- Accidents cervell-vasculars recents.
- Flebitis (ha de fer al manco 3 mesos).
- Hipertensió greu.
- Malalties infeccioses agudes (respiratòries, digestives, urinàries...)
- Processos que causin febre.

cinales de San Juan de Campos, deben ser calificadas entre las Cloruradas sódicas termales.

Són tots aquests components que fan de l'aigua que puja de l'interior de la terra, un aigua amb propietats curatives, i dels Banys de Sant Joan un lloc especial des de fa segles, des del temps dels romans. També s'observa a partir del quadre comparatiu, com milloren les anàlisis a mesura que passa el temps: són més específiques i minucioses. Hi ha estudis més recents que determinen la composició de les aigües encara amb més exactitud, però allò important és veure que l'aigua termal conté clorurs, sulfats, bicarbonats, òxids, àcids i diferents gasos, tots influents en la nostra salut, mentre que l'aigua potable que bevem diàriament té una concentració molt menor de tots aquests components. (veure annex: taula/gràfic 3)

2. Indicacions terapèutiques

Des que els romans van descobrir les propietats curatives del balneari natural de Sant Joan de la Font Santa, la idea que a Campos hi teníem un centre gairebé miraculós on gent de tot arreu es guaria d'una gran diversitat de malalties es va anar estenent. No se sap fins a quin punt tota aquesta informació que hem recollit procedent del segle XIX és rigorosament científica i vertadera. Ara bé, des dels anys 1800 hi trobam la creença generalitzada que les aigües de la Font Santa tenen un gran poder medicinal.

Les propietats medicinals de les aigües salino-sulfúriques de la Font Santa tenen, segons els llibres de ciència més antics, la facultat de despertar la vitalitat de l'estómac i a la vegada, la gana.

Quan els seus principis actius penetren a l'organisme, es reparteixen per tot el sistema i deixen signes de la seva presència per tots els teixits: el pols torna més actiu i totes les funcions del cos es realitzen amb més vitalitat. Fins i tot arriba més oxigen a les cavitats bronquials. A més, se suscita una secreció i excreció abundants d'orina i suor, la pell es fa més sana, etc.

Però fa dos segles ja eren conscients que l'ús de manera continuada de les aigües pot ocasionar febres durant alguns dies. Tot i així, s'ha de tenir en compte que les aigües termals s'utilitzaven com a mitjà poderós per a la curació de diverses afeccions.

En el segle XIX es considerava que les aigües termals eren molt indicades per a les següents malalties:

- Afeccions escrofuloses (desviacions o inflamacions dels ossos)
- Problemes a les glàndules limfàtiques.
- Dolor d'estómac i desajusts en les digestions.
- Obstruccions visceral.

- Reumatisme, neuràlgies, afeccions al sistema motor, paràlisi.
- Apoplexia o problemes cerebrals.
- Cistitis crònica, nefritis calculosa, incontinència urinària.
- Leucorrea o irritació de l'úter.
- Constipats.
- Herpes i erupcions a la pell.
- Úlceres i ferides.
- Sarna.

Tot i que, com veiem, les aigües termals eren recomanades per a gairebé tot tipus de malalties, ja en el segle XIX trobam algunes contraindicacions. Aquests serien els casos de:

- Estat febril.
- Persones de complexió sanguínia pletòrica.
- Predisposició a les malalties inflammatòries o a les hemorràgies.
- Malalties agudes i lesions als òrgans.
- Persones amb sífilis agut.*

*Cal aclarir que, tot i que la sífilis no podia ser guarida amb les aigües termals, és falsa la creença que les aigües estan contraindicades per a aquest tipus de pacients. Quant aquest tema, hi trobam una gran contradicció: mentre que molts llibres afirmen que les aigües termals resulten nocives per a pacients amb sífilis, d'altres defensen la idea que les aigües termals clorades -especialment, les de Camposcuren les manifestacions secundàries i terciàries de la sífilis, principalment els dolors osteòcops. Podem concloure que si en algun moment de la història es va estendre la primera idea, va ser pel fet que les malalties de transmissió sexual eren un tema tabú en segles passats, i que acudia una petita quantitat de pacients amb la sífilis als banys. Això va impedir que es coneguessin exactament els efectes de les aigües sobre aquesta afecció.

En molts llibres se citen casos particulars de persones amb paraplàgia, neuràlgia, herpes, úlceres, reumatisme, etc. que volen demostrar la utilitat de les aigües termals de Sant Joan de la Font Santa. De fet, en alguns hem pogut trobar gràfics on es vol establir un percentatge de pacients curats o que van alleugerir els seus mals (?) Un aspecte interessant sobre l'aplicació com a remei terapèutic de les aigües termals, seria el fet que en el passat hi havia diferents maneres d'administrar les aigües en les malalties indicades:

- Beguda
- Bany

- Bany de vapor
- Bany parcial a rajos

No s'ha d'oblidar que l'acció terapèutica de l'aigua pot variar depenent de cada cas. La temperatura de l'aigua, la composició, la duració, el mètode d'administració i altres circumstàncies individuals.

Es considerava també molt important controlar l'estació de l'any en què s'acudia als banys, ja que s'ha de tenir en compte la posició topogràfica del balneari i les emanacions que es desprenen del Salobrar (amb les malalties a les quals pot donar lloc). L'època de l'any més recomanada, segons es creia, era des d'abril fins a juny. Es considerava que en aquest període de temps, les aigües estaven en les millors condicions higièniques.

Actualment, podem contrastar aquesta informació, i sabem que és gràcies als components minerals de l'aigua del balneari que s'estimulen les funcions del metabolisme de l'organisme dels pacients.

Les aigües clorurades sòdiques administrades en els banys tenen efectes antiinflamatoris i antisèptics sobre la pell, afavoreixen els processos de reparació i cicatrització dels teixits i afavoreixen la circulació sanguínia i limfàtica. Si les aigües són inhalades, l'acció d'aquesta sobre els teixits fa que s'estimuli i es fluïdifique la secreció de les mucositats.

Sembla ser que les aigües termals afecten al nostre organisme de manera sistèmica i no focal, i els seus potencials beneficis tenen relació amb cada un dels sistemes del cos (veure annex: taula/gràfic 4):

Sistema músculo-esquelètic

S'augmenta la mobilitat articular i disminueixen la inflamació, el dolor i la contractura muscular. Es reforça el teixit cartilaginós de les articulacions.

El temps de la recuperació funcional es fa més curt, i amb el temps, es poden arribar a reduir el nombre de fàrmacs analgèsics i antiinflamatoris.

Sistema respiratori

Es facilita la descongestió de les vies respiratòries.

Hi ha millories quant a la boca seva i al nas, disminuint-se la sensibilitat a les al·lèrgies.

Pell

S'accelera la renovació de l'epidermis, i es regenera una pell més elàstica i resistent a les agressions.

Sistema nerviós

Són un sedant psíquic.